

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **G. C.** skazanego za czyn z art. 200 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron

w dniu 28 listopada 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść oskarżonego
od wyroku Sądu Rejonowego w D.

z dnia 8 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 943/21

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu
w D. do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

G. C. został oskarżony o to, że w nieustalonym dniu w okresie zimowym 2021 r., w B., obcował płciowo z małoletnią poniżej lat 15 X.Y., odbywając z nią stosunek oralny oraz wkładając palce do jej pochwy, to jest o czyn z art. 200 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 943/21, Sąd Rejonowy w D.:

1. oskarżonego G. C. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, opisanego w części wstępnej wyroku, tj. występku z art. 200 § 1 k.k. i za to na

podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 60 § 1 i § 6 pkt 3 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności;

2. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata;
3. na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do informowania sądu o przebiegu okresu próby, w formie pisemnej co 6 (sześć) miesięcy;
4. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu okres jego zatrzymania w dniu 19 sierpnia 2021 r. od godz. 6:10 do godz. 11:10, zaokrąglając w górę do pełnego dnia, przyjmując, iż jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności odpowiada jednemu dniowi kary pozbawienia wolności.

Od powyższego wyroku żadna ze stron nie wywiodła zwyczajnego środka zaskarżenia i uprawomocnił się on w dniu 16 grudnia 2022 r. (k. 344).

Od orzeczenia tego kasację wywiodł Prokurator Generalny, który zaskarżył je w całości, na niekorzyść oskarżonego, zarzucając mu:

1. rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 51 § 2 k.p.k. w zw. z art. 334 § 3 k.p.k. w zw. z art. 330 § 2 k.p.k. i art. 16 § 1 k.p.k. oraz art. 350 § 4 k.p.k. w zw. z art. 117 § 1 i 2 k.p.k. (w zw. z art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.), polegające na wadliwym przyjęciu, iż w toku postępowania karnego zostały uwzględnione prawnie chronione interesy małoletniej pokrzywdzonej X.Y.. w sytuacji, gdy z uwagi na śmierć opiekuna prawnego ww. małoletniej w toku postępowania przygotowawczego niezasadnym było uznanie, iż małoletnia pokrzywdzona została w sposób prawidłowy zawiadomiona o skierowaniu aktu oskarżenia przeciwko G. C. o popełniony na jej szkodę czyn z art. 200 § 1 k.k. oraz o wyznaczeniu pierwszego terminu rozprawy głównej, co skutkowało nieuprawnionym rozpoczęciem przewodu sądowego oraz kontynuowaniem rozpoznania sprawy, zamiast prawidłowo - odroczeniem rozprawy i w konsekwencji doprowadziło do zaniechania wyznaczenia na wniosek sądu

meriti w toku postępowania rozpoznawczego przez sąd opiekuńczy w trybie art. 99 § 1 k.r.o. kuratora reprezentującego interesy małoletniej pokrzywdzonej w postępowaniu karnym, zaniechania prawidłowego pouczenia pokrzywdzonej o możliwości uzyskania statusu strony w postępowaniu jurysdykcyjnym i związanych z tym uprawnień, w tym m.in. do inicjatywy dowodowej, uzyskania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikającą z popełnionego na jej szkodę przestępstwa, jak i możliwości zaskarżenia wyroku, czego ostatecznym wynikiem było uniemożliwienie realizacji uprawnień procesowych X.Y.. jako pokrzywdzonej w stadium sądowym postępowania karnego;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wydanego wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego - art. 41 § 1a zd. drugie k.k. poprzez zaniechanie orzeczenia wobec oskarżonego na czas określony albo dożywotnio, obligatoryjnego środka karnego w postaci zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, w sytuacji uznania G. C. za winnego popełnienia czynu z art. 200 § 1 k.k., a więc czynu skierowanego przeciwko wolności seksualnej popełnionego na szkodę małoletniego pokrzywdzonego i wymierzenia mu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w D. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna.

Prokurator Generalny ma bowiem rację wskazując, że w postępowaniu poprzedzającym wydanie zaskarżonego orzeczenia doszło do rażącego naruszenia przepisów wymienionych w pierwszym zarzucie kasacji, na skutek czego X.Y.. została pozbawiona prawa do udziału w rozprawie głównej i realizowania w jej toku przysługujących pokrzywdzonej uprawnień procesowych. Sąd przeprowadził bowiem rozprawę główną i wydał wyrok ignorując fakt, że Y.Y., przedstawicielka procesowa małoletniej pokrzywdzonej, do której skierowano zawiadomienie o rozprawie głównej

ze stosownymi pouczeniami, zmarła w dniu 14 grudnia 2021 r., zanim wysłano do niej zarówno zawiadomienie o przesłaniu do sądu aktu oskarżenia, jak i - co oczywiste - zawiadomienie o pierwszym terminie rozprawy głównej (k. 302, k. 10 załącznika adresowego). Powziąwszy wiadomość o tej okoliczności, co nastąpiło najpóźniej na drugim terminie rozprawy głównej (tj. w dniu 30 czerwca 2022 r.) sąd pierwszej instancji zaniechał podjęcia czynności zmierzających do urzeczywistnienia uprawnień małoletniej pokrzywdzonej w toku postępowania jurysdykcyjnego, w tym w szczególności zapewnienia jej w tym postępowaniu należytej reprezentacji i zdecydował się kontynuować rozprawę główną, którą zwieńczyło wydanie zaskarżonego orzeczenia. O daleko idącym zlekceważeniu przez sąd jego obowiązków procesowych w przedmiotowym obszarze nader dobitnie świadczy również to, że pomimo świadomości, iż Y.Y.. nie żyje i odnotowania tego faktu, zarówno w protokole rozprawy głównej z dnia 30 czerwca 2022 r., jak i z dnia 6 grudnia 2022 r., na początku stycznia 2023 r. wysłano do Y.Y.. pismo informujące o treści zaskarżonego wyroku (k. 13 załącznika adresowego).

Powyższe uchybienia bez wątpienia należy uznać za mające charakter rażący i mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Prawidłowo poinformowany przedstawiciel małoletniej pokrzywdzonej mógłby wszak wstąpić w prawa oskarżyciela posiłkowego, a następnie w szczególności składać wnioski dowodowe i zabrać głos w toku głosów końcowych. Miałby również prawo do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 46 § 1 k.k.

Jako w pełni zasadny należało również ocenić zarzut podniesiony w punkcie 2 kasacji. Art. 41 § 1a k.k., w brzmieniu obowiązującym od 1 października 2017 r. do dnia 30 września 2023 r. stanowił bowiem, że *sąd może orzec zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego. Sąd **orzeka** [podkreślenie SN] zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w*

razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego. Z treści przywołanej regulacji w sposób jednoznaczny wynika, że w sytuacji skazania oskarżonego (i to niezależnie, na jaką karę) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, sąd zobligowany był do orzeczenia wskazanego w powołanym przepisie środka karnego. Zgodnie z utrwalonym w doktrynie i judykaturze poglądem, na co trafnie zwrócił uwagę autor kasacji, z perspektywy obowiązku orzeczenia ww. środka karnego irrelewantne jest, czy sprawca kiedykolwiek zajmował stanowisko, wykonywał zawód lub prowadził działalność, których ów środek dotyczy (zob. A. Ziółkowska [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. III, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2020, komentarz do art. 41, teza 11). Oczywiście jest również i to, że z obowiązku orzeczenia tego środka karnego nie zwalniało sądu zastosowanie instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt V KK 45/23). Na marginesie należy zauważyć, że uwagi te – w relewantnym dla rozważanego problemu zakresie – zachowują swoją aktualność także po zmianie wprowadzonej do art. 41 § 1a k.k. na mocy nowelizacji z dnia 7 lipca 2022 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 2600 ze zm.), która weszła w życie w dniu 1 października 2023 r.

Powyższy wywód prowadzi do konkluzji, że przez brak orzeczenia wobec oskarżonego ww. środka karnego, sąd pierwszej instancji dopuścił się rażącej obrazy art. 41 § 1a k.k., która bez wątpienia miała istotny wpływ na treść orzeczenia.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy uznał kasację za oczywiście zasadną i uwzględnivszy ją w całości na posiedzeniu, przeprowadzonym w trybie art. 535 § 5 k.p.k., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w D. do ponownego rozpoznania. W prowadzonym postępowaniu sąd *meriti* podejmie czynności umożliwiające pokrzywdzonej realizację przysługujących jej uprawnień procesowych, a następnie wyda orzeczenie, które będzie urzeczywistniało standard sprawiedliwości prawnomaterialnej i proceduralnej.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

(M.K.)

[a]